

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776

Po'latova Manzura

Samarqand shahar 23-DMTT tarbiyachisi

*OILA, MAHALLA VA JAMIYAT HAMKORLIGINING
TARBIYADAGI O'RNI*

Annotatsiya. Odatda, ota-onalar o'z bolalarining kelajagiga faol munosabatda yordam bermaydilar, biroq ayrim hollarda bu muammodan o'zlarining bexabarligi va noto'g'ri maslahat berib qo'yishlaridan cho'chib, “o'zing ko'r”, “qaysi biri yaxshi bo'lsa, shuni tanla” (va h.k.) qabilida ish tutib, o'zlarini chetga tortadigan holatlar ham mavjud. Muammolarni hal qilishda maktabgacha ta'lim tashkiloti o'zining rejalashtirgan tadbirlariga muvofiq ravishda ota-onalar kuzatuv kengashlarini o'tkazishi kerak.

Kalit so'zlar: oila, mahalla, maktabgacha ta'lim, hamkorlik, tadbirlar.

Ta'lim va tarbiya sohasiga e'tiborni kuchaytirish, bu borada hukumatimiz tomonidan qabul qilingan qonun va hujjatlarni, ko'rsatmalarni samarali bajarish uchun oila, mahalla, maktabgacha ta'lim tashkiloti hamkorligi faoliyati o'ziga xos uslub va shakllarga ega bo'lishi zarur.

Tashkil etiladigan tadbirlar har tomonlama puxta, shuning bilan qatnashchilarning yoshlariga mos, mantiqan teran, qiziqarli va ko'rgazmali, ta'sirchan, ommabop, amaliy jihatdan qisqa va lo'nda, estetik jihatdan keng ko'lamlil bo'lishi kerak.

Hamkorlik tadbirlarining mavzulari “Sog'lom avlod uchun”, “Ota-onangga rahmat”, “Odobingga balli”, “Sog' tanda sog'lom aql”, “O'zbekiston – Vatanim

manim”, “Sportchi oila”, “Vatan ostonadan boshlanadi”, “Biz kimmiz” kabi tadbirlardan iorat bo‘lishi mumkin.

Shaxsni tarbiyalash asoslari oiladan boshlanadi, ya’ni tarbiyalanuvchilar ba’zi kasblar bilan, xususan o‘z ota-onalari, akalari, opalari, qarindosh urug‘larining kasblari bilan oilada tanisha boshlaydilar, bu esa tarbiyalanuvchilar qiziqishlarining rivojlanishiga hal qiluvchi ta’sir ko‘rsatadi. Tarbiyalanuvchilarning hamma ota-onalari quyidagilarga alohida ahamiyat bermoqlari zarur:

Ota-onalar bolalarining o‘yinlari va mehnatini kuzatadilar, uyda bolalari qiziqqan har qanday ish bilan mashg‘ul bo‘lishlari uchun sharoit yaratib beradilar.

Odatda, ota-onalar bolalarining rejalariga ha deb aralashaveradilar, ularning qiziqishlari, istak va imkoniyatlarini hisobga olmaydilar.

Ota-onalar o‘z bolalarining kelajagiga faol munosabatda yordam bermaydilar, biroq ayrim hollarda bu muammodan o‘zlarining bexabarligi va noto‘g‘ri maslahat berib qo‘yishlaridan cho‘chib, “o‘zing ko‘r”, “qaysi biri yaxshi bo‘lsa, shuni tanla” (va x.k. lar) qabilida ish tutib, o‘zlarini chetga tortadigan holatlar ham mavjud.

Muammolarni hal qilishda maktabgacha ta’lim tashkiloti o‘zining rejalashtirgan tadbirlariga muvofiq ravishda ota-onalar kuzatuv kengashlarini o‘tkazish kerak.

Maktabgacha ta’lim tashkilotidagi tarbiya ishlarini olib borishga ota-onalarining o‘zlarini keng jalb etish zarur.

Har tomonlama yetuk, komil insonni tarbiyalash bugun jamiyatimiz oldida turgan dolzarb masalalardan biri bo‘lib kelmoqda. Jamiyatimizda ro‘y berayotgan muhim ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy o‘zgarishlar yoshlar ongiga ta’sir qilmasdan qolmaydi.

Hozirgi maktabgacha ta’lim tashkiloti o‘rindiqlarida o‘tirgan yosh avlod ertaga bizning qo‘limizdan ishimizni oladigan, hayotimizni davom ettirib, o‘zidan keyingi avlodga mansub vorislarimizdir.

Shunday ekan, yosh avlod tarbiyasi bilan shug‘ullanadigan pedagoglar kelgusi avlod barkamolligi uchun, o‘g‘il-qizlarimizning ulug‘ ajdodlarimizga xos oqil bo‘lishlari uchun masouldirlar.

Ma’lumki, uzoq va boy tarixga ega bo‘lgan o‘zbek xalqi o‘zining ta’lim-tarbiyaga oid ulkan merosiga ega. Bu meros bugungi avlodni insonparvarlik, mehr-muhabbat, oqibat, mehnatsevarlik, vatanparvarlik, mardlik, yuksak axloq ruhida tarbiyalashga xizmat qiladi.

Har bir inson dunyoga kelar ekan, u o‘sib, ulg‘ayib kamol topadi. Uning insoniyligi, axloq-odobi, xulq-atvori, dastavval, o‘z oilasida shakllanadi. Demak, oila tarbiya maskanidir.

Shuning uchun dono xalqimiz «Qush uyasida koʻrganini qiladi» deydi. Demak, insoniylikning ilk xislatlari ota-ona bergan tarbiya orqali shakllanadi. Oila –tarbiya maskani. Dunyoga kelgan farzand ota-onadan axloq-odob qoidalarini, halollik, poklik, mehnatsevarlik, insonparvarlik kabi qadriyatlarni egallaydi.

Oilada boʻsh vaqtni faol tashkil etish, madaniyat, tarixiy obidalarga, qadamjolarga sayohatlar uyushtirish – oila barkamolligini taʼminlashga xizmat qiladi.

Inson maʼnaviyati dastlab oila sharoitida shakllanadi va jamiyat maʼnaviyatini belgilovchi mezon sifatida namoyon boʻladi. Oilada farzandning ota-ona oldidagi burchi nihoyatda muhimdir. Noqobil farzand ota-onaning qaddini bukadi, el-yurt oldida ularning boshini xam qiladi.

Yosh avlod qalbida vatanparvarlik tuygʻusini shakllantirish har bir ota-onaning, tarbiyachi-murabbiylarning, jamoatchilikning Vatan oldidagi burchlaridir.

Tarbiya – ijtimoiy hodisa. U kishilik jamiyati paydo boʻlgan davrdan beri mavjud. Inson yer yuzidagi eng mukammal zot boʻlishi uchun avvalo tarbiyalanishi zarur.

Tarbiya koʻp qirrali, uzoq davom etadigan jarayondir. Bolani oʻrab olgan muhitning hammasi – odamlar, narsalar, hodisalar uning ongida, xulq-atvorida muayyan darajada iz qoldiradi, uni oʻzgartiradi va oʻstiradi.

Har bir ota-ona tarbiyaning oʻziga xos nazariy hamda amaliy qonun-qoidalarini oʻzlashtirib, ularga amal qilishi lozim. Negaki, oilada bola tarbiyasi gʻoyat nozik, murakkab masala boʻlib, ota-onadan bilim, katta tarbiyachilik mahoratini talab qiladi.

Ota-ona, avlod-ajdodlarimiz tajribasi shuni koʻrsatmoqdaki, oʻgʻil-qizlarni yoshligidan mehnatsevar, har bir topshiriqni oʻz vaqtida, aniq bajaradigan, umrining har bir daqiqasini qadrlaydigan qilib tarbiyalash lozim. U yoki bu oiladagi tarbiyaning samaradorligi, albatta, ota-onaning qanchalik bilimli, madaniyatli boʻlishi, bola tarbiyasiga masʼuliyat bilan qarashlari, farzandlari kelajagini chuqur his etishlari, tajribada sinalgan milliy urf-odat va anʼanalardan unumli foydalanishlariga bogʻliq.

Farzandlarimizni jamiyatning haqiqiy fuqarosi, kelajagiga ishonuvchi, vatanga sadoqat bilan xizmat qiluvchi inson, posbon sifatida ham tarbiyalashga eʼtibor berishimiz lozim.

Tarbiyalanuvchi yoshlarni «tarbiyali boʻling!» degan bilan tarbiyalab boʻlmaydi. Buning uchun avvalo ota-ona shaxsan namuna koʻrsatmogʻi lozim. Bola insoniy xislatlarini, ezgulikni, odamiylikni, yaxshilikni ham, yomonlikni ham eng avvalo oiladagi kattalarning hatti-harakatlaridan oʻrganadi. Ota-ona oʻz xulq-atvori bilan farzand hurmatiga sazovor boʻlishlari, uning hayot yoʻlida oʻrnak boʻlishlari lozim. Bu odat ularning ongiga singishi lozim.

Har bir tarbiyachi tarbiya fidokor bo‘lmog‘i lozim. Maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida «Huquqiy tarbiya», «Konstitutsiya olamiga sayohat» qo‘llanmalardan foydalanilgan holda tarbiyalanuvchilarga huquqiy tarbiya berib borilmoqda.

Bugun oila, mahalla, Maktabgacha ta‘lim tashkiloti o‘zaro hamkorlikda tarbiyalanuvchilar orasida tadbirlarini amalga oshirishi, buning uchun esa ularning umumiy hamkorligini har qachongidan ham ortmog‘i kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Абдуллаева М., Сулаймонов С. Оилада болаларни эстетик рухта тарбиялаш // Халқ таълими, 2004. - № 2. – Б.100-103.
2. Абдуллаева М. Эстетик тарбияланганлик мезонлари // Халқ таълими, 2004. - № 5. - Б.20-23.
3. Зуннунов А. Педагогика тарихи. – Т.: Шарқ, 2004. – 334 б.
4. Саидахмедов Н., Абдурахмонов О. Янги педагогик технология моҳияти ва замонавий лойиҳаси. – Т.: РТМ, 1999. – 27 б.
5. Очилов М. Янги педагогик технологиялар. – Қарши: Насаф, 2000. – 13 б.
6. <http://www.bilimdon.uz>
7. <http://www.ziyonet.uz>
8. <http://www.fikr.uz>
9. <http://www.pedagog.uz>